
HOF VAN BEROEP BRUSSEL 28 SEPTEMBER 2007

VERZEKERINGEN**Algemeen – Vermindering verzekerd kapitaal – Tweehandtekeningsclausule – Miskenning – Schijnvertegenwoordiging**

Hoewel de statuten van de verzekeringnemer een geldige tweehandtekeningsclausule bevatten, wordt een verzekeringspolis door slechts één bestuurder ondertekend. Wanneer de vennootschap deze oorspronkelijke polis zonder enige opmerking of voorbehoud uitvoert, komt het niet aan de verzekeraar toe om nadien, met het oog op de ondertekening van een bijvoegsel aan dezelfde polis, de statuten van de verzekeringnemer op te vragen teneinde zich ervan te vergewissen of dezelfde individueel optredende bestuurder de vennootschap kon verbinden. De verzekeringnemer is gebonden aan het bijvoegsel aan de polis.

VERZEKERINGEN**Verzekeringsbemiddeling – Verzekeringsinspecteur**

Het is de verzekeringstussenpersoon die de belangen moet behartigen van de verzekeringnemer en hem moet voorlichten en desgevallend adviseren. De verzekeringinspecteur is daarentegen een werknemer van de verzekeraar, die onder diens leiding, gezag en toezicht staat en derhalve geen onafhankelijke of onpartijdige functie vervult.

ASSURANCES**Généralités – Réduction du capital assuré – Clause de double signature – Méconnaissance – Représentation apparente**

Bien que les statuts du preneur d'assurance comprennent une clause de double signature valable, une police d'assurance est signée par un seul administrateur. Si la société exécute cette police d'assurance originale sans aucune remarque ni réserve, il n'appartient pas à l'assureur de demander par la suite, en vue de la signature d'un avenant à la même police d'assurance, les statuts du preneur d'assurance afin de s'assurer que le même administrateur intervenant individuellement pouvait engager la société. Le preneur d'assurance est lié par l'avenant à la police d'assurance.

ASSURANCES**Intermédiation en assurances – Inspecteur d'assurance**

C'est l'intermédiaire d'assurances qui doit défendre les intérêts du preneur d'assurance et qui doit l'informer et le cas échéant le conseiller. L'inspecteur d'assurance est par contre un salarié de l'assureur qui se trouve sous sa direction, son autorité et son contrôle et ne remplit par conséquent pas de fonction indépendante ou impartiale.

NV Alvago/NV Vivium

Zet.: I. Diercxsens (voorzitter), J. Blomme en B. Veeckmans (raadsheren)

Pl.: Mrs. J. De Lat en L. Schuermans

Gezien de procedurestukken en meer in het bijzonder de vonnissen op tegenspraak gewezen door de rechtbank van koophandel te Antwerpen op respectievelijk 4 december 1992 en 12 december 1997 (A.R. 575/89), waartegen hoger beroep werd ingesteld door de NV Alvago bij verzoekschrift neergelegd ter griffie van het hof van beroep te Antwerpen op 5 juni 1998;

Gelet op het arrest van het Hof van Cassatie van 13 maart 2003, waarbij het arrest van 29 januari 2001 van het hof van beroep te Antwerpen werd vernietigd, behalve in zoverre het beslist dat het hoger beroep tegen het tussenvonnissen van 4 december 1992 inzake A.R. 575/89 niet ontvankelijk is en dat het hoger beroep tegen het eindvonnissen van 12 december 1997 ontvankelijk is, en waarbij de aldus beperkte zaak werd verwezen naar het hof van beroep te Brussel;

Gelet op de dagvaarding na cassatie bij gerechtsdeurwaardersexploot van 30 augustus 2005 (2005/AR/2478) op verzoek van de NV Alvago betekend aan de NV Zürich.

De rechtspleging

Bij gerechtsdeurwaardersexploot van 14 augustus 1987 stelde de NV Alvago voor de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen een inleidende vordering in tegen de NV Zürich teneinde voor recht te horen zeggen dat het verzekerd bedrag van de tussen partijen gesloten brandpolis nr. 02174/27 betreffende het onroerend goed te Schilde, Turnhoutsebaan 442, vastgesteld moet blijven op 12.000.000 BEF, zoals initiaal overeengekomen, en de NV Zürich te horen veroordelen om de door haar uit te betalen verzekeringspenningen op basis van voornoemd bedrag te berekenen.

Blijkens de inleidende dagvaarding is deze vordering gesteund op onder meer volgende motieven:

– op 24 maart 1987 werd het onroerend goed te Schilde, Turnhoutsebaan 442, volledig door brand vernield;

– achteraf moest de NV Alvago vernemen dat het verzekerde kapitaal inmiddels zou zijn teruggebracht tot 7.000.000 BEF

in plaats van het eerder vastgestelde bedrag van 12.000.000 BEF;

– deze reductie zou zijn tot stand gekomen na samenspraak tussen de inspecteur van de NV Zürich, de heer Joppen, alsmede de agent van de PVBA Eurimo, vertegenwoordigd door de heer Maas;

– deze aldus tot stand gekomen reductie is niet tegenstelbaar aan de NV Alvago, niettegenstaande de heer Maas niet alleen zaakvoerder is van de PVBA Eurimo doch eveneens bestuurder van de NV Alvago;

– de heer Maas was als enig optredend bestuurder van de NV Alvago niet bevoegd om de vennootschap te verbinden, zulks overeenkomstig de statuten van de NV Alvago gepubliceerd in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad*.

Bij conclusie van 26 maart 1990 vorderde de NV Alvago daarenboven om de NV Zürich te horen veroordelen tot betaling van het saldo van 9.528.153 BEF, te vermeerderen met de vergoedende interesten op 14.986.038 BEF vanaf 24 maart 1987 en met de gerechtelijke interesten, rekening houdend met de tussentijds verrichte betalingen.

Bij vonnis van 12 december 1990 verzond de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de zaak naar de rechtbank van koophandel te Antwerpen om aldaar gevoegd te worden bij de zaak gekend onder A.R. 575/89.

Bij tussenvonnis van 4 december 1992 heeft de rechtbank van koophandel te Antwerpen de vordering van de NV Alvago tegen de NV Zürich voor verdere instaatstelling naar de rol verzonden.

Bij eindvonnis van 12 december 1997 heeft de rechtbank van koophandel te Antwerpen:

– de vordering van de NV Alvago tegen de NV Zürich ontvankelijk doch ongegrond verklaard;

– voor recht gezegd dat het bijvoegsel 01 van 19 februari 1987 van de polis 5082990 één geheel en hetzelfde contract uitmaakt met de initiële polis 5082990 en dat het verzekerde kapitaal gebouwd derhalve is vastgesteld op 7.000.000 BEF;

– de NV Alvago tot de kosten van het geding veroordeeld.

Tegen de voormelde vonnissen van 4 december 1992 en 12 december 1997 heeft de NV Alvago bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het hof van beroep te Antwerpen op 5 juni 1998, hoger beroep ingesteld, dat er toe strekt om haar oorspronkelijke vordering gegrond te horen verklaren.

Bij arrest van 29 januari 2001 heeft het hof van beroep te Antwerpen het hoger beroep tegen het tussenvonnis van 4 december 1992 inzake A.R. 575/89 onontvankelijk verklaard, het hoger beroep tegen het eindvonnis van 12 december 1997 ontvankelijk doch ongegrond verklaard en de NV Alvago tot de kosten van het hoger beroep veroordeeld.

Tegen het voormelde arrest van 29 januari 2001 heeft de NV Alvago op 29 oktober 2001 een voorziening in cassatie ingesteld.

Bij arrest van 13 maart 2003 oordeelde het Hof van Cassatie:

– dat de NV Alvago in conclusie heeft geargumenteed, zoals aangehaald in het middel, dat haar onderverzekering ingevolge een vermindering van het verzekerde kapitaal het gevolg is van een aan de NV Zürich toe te schrijven beroepsfout van een van haar aangestelden;

– dat het bestreden arrest het bedoeld verweer niet beantwoordt;

– dat het middel gegrond is;

en vernietigde het bestreden arrest, behalve in zoverre het beslist dat het hoger beroep tegen het tussenvonnis van 4 december 1992 inzake A.R. 575/89 niet ontvankelijk is en dat het hoger beroep tegen het eindvonnis van 12 december 1997 ontvankelijk is, hield de kosten aan en liet de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over en verwees de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Brussel.

Bij gerechtsdeurwaardersexploot van 30 augustus 2005 liet de NV Alvago de NV Zürich voor dit hof van beroep dagvaarden in voortzetting van het geding.

Uit haar conclusie van 26 januari 2006 blijkt dat de naam van de NV Zürich werd gewijzigd in de NV Vivium.

De NV Alvago vordert voor dit hof van beroep:

– de NV Vivium te horen veroordelen tot betaling van de som van 6.375.019 BEF, hetzij 158.032,59 EUR, te vermeerderen met de vergoedende interesten vanaf 24 juni 1987;

– in ondergeschikte orde, de NV Vivium te horen veroordelen tot betaling van de som van 4.272.438 BEF, hetzij 105.910,97 EUR, te vermeerderen met de vergoedende interesten vanaf 24 juni 1987;

– in nog meer ondergeschikte orde, de NV Vivium te horen veroordelen tot betaling van de som van 1.219.794 BEF, hetzij 30.237,90 EUR, te vermeerderen met de vergoedende interesten vanaf 24 juni 1987;

– al deze bedragen te vermeerderen met de gerechtelijke interesten;

– de NV Vivium alleszins te horen veroordelen tot betaling van de vergoedende interesten vanaf 23 juni 1987 tot 22 juli 1998 (lees: 1988) op het bedrag van 4.477.995 BEF, hetzij 111.006,60 EUR, tot 22 juni 1988 op het bedrag van 223.890 BEF en tot 26 september 1989 op het bedrag van 756.000 BEF, hetzij 18.740,75 EUR;

– de NV Vivium te horen veroordelen tot alle kosten van het geding.

De NV Vivium concludeert tot de ongegrondheid van het hoger beroep van de NV Alvago.

De beoordeling

1. Op 30 september 1986 werd tussen partijen een verzekeringscontract gesloten, waarbij het onroerend goed van de NV Alvago, gelegen te 2230 Schilde, Turnhoutsebaan 442, tegen brand en andere gevaren werd verzekerd, het verzekerde kapitaal op 12.000.000 BEF en de jaarlijkse premie, belastingen en bijdragen niet inbegrepen, op 50.400 BEF werden bepaald. Deze polis werd namens de verzekeringnemer ondertekend door de heer Maas onder de handgeschreven vermelding “voor de NV Alvago, een bestuurder”.

Op 19 februari 1987 werd door partijen een bijvoegsel nr. 1 aan de voormelde polis ondertekend, waarbij met ingang van 28 januari 1987 om 12u het verzekerde kapitaal werd herleid tot 7.000.000 BEF en de jaarlijkse premie, belastingen en bijdragen niet inbegrepen, werd bepaald op 29.400 BEF. Dit bijvoegsel werd namens de verzekeringnemer op identieke wijze ondertekend als de oorspronkelijke polis, d.w.z. door de heer Maas onder de handgeschreven vermelding “voor de NV Alvago, een bestuurder”.

In opdracht van de NV Zürich, thans NV Vivium, heeft de NV BBL op 6 maart 1987 een circulaire cheque ter waarde van 14.911 BEF, betrekking hebbende op de teruggave van het onverschuldigde premiegedeelte ingevolge de ondertekening van het voornoemde polisbijvoegsel, uitgeschreven. Deze cheque werd door de NV Alvago niet geïnd en op 15 juli 1987 geretourneerd. Nadien werden door de verzekeraar nog meerdere pogingen gedaan om het premieoverschot terug te betalen doch die betalingen werden telkens door de NV Alvago geweigerd.

De NV Alvago stelt dat de vermindering van het verzekerde kapitaal tot 7.000.000 BEF haar niet bindt, omdat het polisbijvoegsel slechts werd ondertekend door één van haar bestuurders.

Artikel 16 van de in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* van 30 september 1986 gepubliceerde statuten van de NV Alvago bepaalt:

“De raad van bestuur vertegenwoordigt als college de vennootschap in alle handelingen in en buiten rechte. Hij handelt door de meerderheid van zijn leden.

Onverminderd de algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid van de raad van bestuur als college, wordt de vennootschap ten aanzien van derden ook rechtsgeldig verbonden door twee bestuurders samen handelend.

Het orgaan dat overeenkomstig dit artikel de vennootschap vertegenwoordigt, kan lasthebbers van de vennootschap aanstellen. Alleen bijzondere en beperkte volmachten voor bepaalde of een reeks bepaalde rechtshandelingen zijn geoorloofd. De lasthebbers verbinden de vennootschap binnen de perken van de hun verleende volmacht.”

Uit deze bepaling volgt dat in de regel de handtekening van slechts één bestuurder niet volstond om de NV Alvago te verbinden. Evenwel kan de NV Alvago ten aanzien van de NV Vivium verbonden zijn voor de handelingen die haar bestuurder Maas zonder vertegenwoordigingsbevoegdheid heeft gesteld, indien deze laatste, wat die handelingen betreft, de schijn heeft gewekt de lasthebber van de NV Alvago te zijn, deze schijn aan de NV Alvago kon worden toegerekend en het vertrouwen van de NV Vivium op deze schijn rechtmatig was.

De oorspronkelijke polis was namens de verzekeringnemer eveneens uitsluitend door de heer Maas als bestuurder van de NV Alvago ondertekend. De NV Alvago heeft deze polis bekrachtigd, vermits zij de premie zonder meer heeft betaald en haar onderhavige vordering overigens op deze oorspronkelijke polis is gesteund. Door de betaling van de premie zonder enige opmerking of voorbehoud heeft de NV Alvago bovendien de schijn gewekt dat de heer Maas namens haar omtrent die polis mocht onderhandelen en zij zich door zijn handelingen daaromtrent zou gebonden achten. In het tegengestelde geval zou de NV Alvago de verzekeraar erop hebben moeten wijzen dat zij zich slechts verbonden zou achten door twee samen optredende bestuurders of door een beslissing van haar raad van bestuur of minstens voorbehoud hebben moeten maken voor latere wijzigingen. Vermits zij dit geenszins heeft gedaan, mocht de NV Vivium er rechtmatig op vertrouwen dat het polisbijvoegsel, dat zoals de oorspronkelijke polis uitsluitend door de heer Maas werd ondertekend, de NV Alvago zou verbinden.

Dit rechtmatig vertrouwen van de NV Vivium werd nog versterkt door het feit dat zij in uitvoering van het voornoemde polisbijvoegsel op 6 maart 1987, derhalve voorafgaand aan het schadegeval van 24 maart 1987, een circulaire cheque ten titel van terugbetaling van het premieoverschot ten gunste van de NV Alvago heeft uitgeschreven, waarop door laatstgenoemde slechts na het schadegeval uitdrukkelijk en formeel werd gereageerd, met name in haar schrijven van 19 mei 1987 (waarbij overigens niet wordt beweerd dat zij geen kennis had van dit polisbijvoegsel) en door de retournering van de nooit geïnde cheque op 15 juli 1987.

Uit het voorgaande volgt dat de door de heer Maas opgewekte schijn te dezen toerekenbaar is aan de NV Alvago en dat de verzekeraar op deze gewekte schijn dat de heer Maas als lasthebber van de NV Alvago optrad rechtmatig mocht vertrouwen. Vermits de oorspronkelijke polis namens de verzekeringnemer eveneens uitsluitend door de heer Maas werd ondertekend en deze polis door de NV Alvago van bij de aanvang zonder enige opmerking of voorbehoud werd uitgevoerd, kwam het niet aan de verzekeraar toe om met het oog op de ondertekening van een bijvoegsel aan dezelfde polis de statuten van de NV Alvago op te vragen teneinde zich alsnog te vergewissen of dezelfde heer Maas als bestuurder van de vennootschap deze rechtspersoon rechtsgeldig kon verbinden. Overigens kon uit een onderzoek van

de statuten niet met zekerheid worden afgeleid dat de heer Maas alleen niet bevoegd zou zijn geweest om het litigieuze polisbijvoegsel namens de NV Alvago te ondertekenen, vermits hij door een orgaan met vertegenwoordigingsbevoegdheid daartoe kon zijn gemachtigd overeenkomstig artikel 16 van deze statuten.

De rechtsgevolgen van de door de schijnlasthebber gestelde handelingen zijn rechtstreeks aan de schijnlastgever toe te rekenen. Hieruit volgt dat moet worden aangenomen dat de NV Alvago zich heeft verbonden tot het bijvoegsel aan de litigieuze brandpolis, waarbij het verzekerde kapitaal werd verminderd tot 7.000.000 BEF.

2. De NV Alvago stelt verder dat op de aangestelde van de NV Vivium, inspecteur Joppen, een informatieplicht als vakman rustte en hij haar volledig had moeten inlichten en waarschuwen voor de risico's die gepaard gaan met een reductie van het verzekerde kapitaal.

Overeenkomstig artikel 31 van de algemene voorwaarden van de tussen partijen gesloten polis komt het aan de verzekerde toe om de verzekerde bedragen vast te stellen en in voorkomend geval te verlagen.

Zowel de oorspronkelijke polis als het polisbijvoegsel vermelden dat de PVBA Eurimo terzake als verzekeringstussenpersoon is opgetreden, wat overigens niet wordt betwist. Uit de briefhoofding van de PVBA Eurimo blijkt dat deze vennootschap zich eveneens bezig hield met de in- en verkoop van onroerende goederen. Bovendien wordt niet betwist dat de heer Maas, bestuurder van de NV Alvago, tevens de zaakvoerder was van de PVBA Eurimo.

Het is de verzekeringstussenpersoon die de belangen moet behartigen van de verzekeringnemer en hem nopens de verzekeringsproducten die hem interesseren moet voorlichten en desgevallend adviseren. De verzekeringsinspecteur is daarentegen een werknemer van de verzekeraar, die onder diens leiding, gezag en toezicht staat en derhalve geen onafhankelijke of onpartijdige functie vervult.

Te dezen ligt geen enkel bewijs voor dat de reductie van het verzekerde kapitaal tot 7.000.000 BEF op aanraden van de inspecteur van de NV Vivium zou zijn doorgevoerd. Dit zou ook onwaarschijnlijk zijn, vermits in dat geval de verzekeringsinspecteur zou hebben gehandeld tegen de belangen van zijn werkgever, nu de reductie van het verzekerde kapitaal uiteraard gepaard gaat met een verlaging van de premie.

Vermits de verzekeringnemer te dezen werd bijgestaan door een verzekeringsmakelaar, zijnde een specialist in de verzekeringsbranche, mocht de door de verzekeraar afgevaardigde inspecteur er van uitgaan dat eerstgenoemde met de vereiste deskundigheid werd voorgelicht en geadviseerd en aldus op de hoogte was dat de verzekering van de eigenaar van een gebouw tegen brand en de verzekering van de huurdersaansprakelijkheid tegen brand aparte doelstellingen hebben en duidelijk van elkaar moeten worden onderscheiden.

In deze concrete omstandigheden en gelet op het feit dat de bestuurder van de NV Alvago, die de polissen ondertekende, tevens de zaakvoerder was van het makelaarskantoor, behoorde het niet aan de door de verzekeraar aangestelde inspecteur om de verzekeringnemer alsnog te waarschuwen voor de evidente en te dezen als gekend veronderstelde gevolgen van een vermindering van het verzekerde kapitaal.

In een door de NV Vivium overgelegde geschreven verklaring van 27 april 2004 zet de heer Joppen overigens uiteen dat hij uitsluitend bij de totstandkoming van de oorspronkelijke polis een adviserende rol heeft vervuld maar dat hij niet op de hoogte werd gesteld van de vermindering van het verzekerde kapitaal, vermits een wijziging aan een polis meestal rechtstreeks aan de productieafdeling van de verzekeringsmaatschappij wordt doorgegeven en de polissen niet door de inspecteurs worden opgevolgd. Het tegendeel wordt door de NV Alvago niet bewezen, ook niet door het schrijven van de PVBA Eurimo van 6 mei 1987, dat slechts handelt over het opstellen van de polissen op naam van de huurder en van de bruikleengeefster van een partij meubelen.

De vordering van de NV Alvago, gesteund op een beweerde fout van een aangestelde van de NV Vivium, is ongegrond.

3. Voor wat betreft de gevorderde bedragen, moet worden vastgesteld:

- dat de NV Alvago niet bewijst dat de onroerende verfraaiingswerken in de door haar gesloten polis zijn gedekt;
- dat de NV Alvago niet bewijst dat de verzekeringsvergoeding werd aangewend voor wederopbouw, zodat zij niet aantoonbaar aanspraak te kunnen maken op BTW op deze vergoeding;
- dat de afbraak- en opruimingskosten niet voor vergoeding in aanmerking komen bij gebrek aan bewijs van heropbouw of herstel van het pand (art. 26b van de algemene polisvoorwaarden);
- dat geen vergoeding voor tuinschade verschuldigd is bij gebrek aan bewijs van herstelling van de tuin en de beplantingen (art. 26d van de algemene polisvoorwaarden);
- dat de erelonen van expert Coppens door de NV Vivium werden betaald en de NV Alvago niet bewijst dat van haar meer werd gevorderd dan wat zij betaald kreeg;
- dat, rekening houdend met het verzekerde kapitaal van 7.000.000 BEF en zodoende de onderverzekering, de NV Vivium reeds volledig heeft vergoed wat zij uit hoofde van de litigieuze verzekeringsovereenkomst kon verschuldigd zijn;
- dat niet wordt bewezen dat partijen in de door hen gesloten verzekeringsovereenkomst verzaakt hebben aan de wettelijk voorgeschreven ingebrekestelling conform de artikelen 1146 en 1153 B.W.;

– dat de NV Alvago niet aanvoert en bewijst dat zij haar verzekeraar eerder dan op 26 maart 1990 in gebreke heeft gesteld om tot betaling en vergoeding op grond van de polis over te gaan; dat op 26 maart 1990 de NV Vivium al haar betalingsverplichtingen reeds had uitgevoerd, zodat geen bijkomende interesten zijn verschuldigd.

Om deze redenen,

Het hof,

Rechtsprekende op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken;

Rechtsprekend na cassatie en binnen de perken van de cassatie;

Verklaart het hoger beroep tegen het bestreden eindvonnis van 12 december 1997 ongegrond;

Veroordeelt de NV Alvago tot alle gerechtskosten in hoger beroep en in cassatie, begroot in haar hoofde op 397,46 + 426,38 + 185,92 + 50,82 + 322,26 + 180,12 EUR en in hoofde van de NV Vivium op 185,27 + 426,38 + 495,79 EUR;

(...)

Noot

De vermindering van het verzekerde kapitaal, de tweehandtekeningsclausule in een NV en de schijnvertegenwoordiging

Floris Parrein¹

1. INLEIDING

1. De feiten die aan de grondslag liggen van het hierboven gepubliceerde arrest kunnen als volgt worden samengevat. Op 30 september 1986 sluiten NV Alvago en NV Vivium een verzekeringsovereenkomst. Een onroerend goed van NV Alvago wordt verzekerd tegen brand. Daarbij wordt het verzekerde kapitaal vastgelegd op 12 miljoen frank. De polis wordt namens de verzekeringnemer ondertekend door de heer Maas onder de handgeschreven vermelding “voor de NV Alvago, een bestuurder”. Nochtans bepalen haar in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerde statuten uitdrukkelijk dat onverminderd de algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid van de raad van bestuur als college, NV Alvago ten aanzien van derden ook rechtsgeldig wordt verbonden door twee bestuurders die samen optreden.

Een half jaar later, op 19 februari 1987, ondertekenen partijen een bijvoegsel aan deze polis. Het verzekerde kapitaal wordt herleid tot 7 miljoen frank en de jaarlijkse premie wordt overeenkomstig verlaagd. Ook dit bijvoegsel wordt voor NV Alvago getekend door de heer Maas.

Op 6 maart 1987 schrijft een financiële instelling in opdracht van NV Vivium een circulaire cheque uit met betrekking tot de teruggave van het onverschuldigde premiegedeelte ingevolge de ondertekening van het bijvoegsel. Een kleine twee weken later slaat het noodlot toe en brandt het verzekerde onroerende goed af.

Nadien weigert NV Alvago de uitgeschreven cheque te innen. NV Alvago stelt dat de vermindering van het verze-

kerde kapitaal haar niet bindt, omdat het polisbijvoegsel slechts werd ondertekend door één bestuurder. Nu de tweehandtekeningsclausule tegenwerpe-lijk is aan derden, volstaat de handtekening van één bestuurder niet om de vennootschap te verbinden. NV Alvago meent bovendien dat haar onderverzekering het gevolg is van een aan NV Vivium toe te schrijven beroepsfout van een van haar aangestelden. Meer in het bijzonder stelt de verzekeringnemer dat op inspecteur Joppen, aangestelde van NV Vivium, een informatieplicht als vakman rustte en hij haar volledig had moeten inlichten en waarschuwen voor de risico's die gepaard gaan met een reductie van het verzekerde kapitaal.

Op 14 augustus 1987 vordert NV Alvago voor de rechtbank van eerste aanleg dat voor recht wordt gezegd dat het verzekerde bedrag vastgesteld moet blijven op 12 miljoen frank. In eerste aanleg wijst de rechtbank van koophandel waarnaar de zaak was verwezen, deze vordering af. De rechtbank oordeelt dat het bijvoegsel één geheel en hetzelfde contract uitmaakt met de initiële polis en dat het verzekerde kapitaal is vastgelegd op 7 miljoen frank. Ook in hoger beroep haalt NV Alvago bakzeil. Daarop trekt de vennootschap naar het Hof van Cassatie. Ze stelt dat ze in haar beroepsconclusie heeft geargumenteed dat haar onderverzekering het gevolg was van een aan de verzekeraar toe te schrijven beroepsfout, en dat het hof van beroep dit verweer niet beantwoord heeft. In een arrest van 13 maart 2003 oordeelt het Hof van Cassatie dat dit middel gegrond is, en verwijst de zaak naar het Brusselse hof van beroep. In het hierboven gepubliceerde arrest

¹ Assistent Jan Ronse Instituut, K.U.Leuven.

verklaart ten slotte ook dit hof de vordering van NV Alvago ongegrond.

2. Dit arrest is interessant, nu het een relevant vertegenwoordigingsvraagstuk voor het voetlicht plaatst. Kan een NV waarvan de statuten een tweehandtekeningsclausule

bevatten toch verbonden zijn door het optreden van één enkele bestuurder (zie nrs. 3-4)? Ook de vermeende fout van de verzekeringsspecteur die erin bestaat de verzekeringnemer niet te informeren over de nadelen van een verlaging van het verzekerde kapitaal verdient bijzondere aandacht (zie nr. 5).

2. TWEEHANDTEKENINGSCLAUSULE EN SCHIJNVERTEGENWOORDIGING

3. In beginsel wordt een NV collegiaal vertegenwoordigd. Van dit principe kan nochtans worden afgeweken. Overeenkomstig artikel 522 § 2 W.Venn. kunnen de statuten aan een of meer bestuurders bevoegdheid verlenen om alleen of gezamenlijk (*i.e.* de zogenaamde twee- of meerhandtekeningsclausule) de vennootschap te vertegenwoordigen². Deze clausules kunnen aan derden worden tegengeworpen, indien zij betrekking hebben op de volledige vertegenwoordigingsbevoegdheid: bevoegdheidsbeperkingen opgenomen in dergelijke clausules zijn immers niet tegenwerpelijk aan derden te goeder trouw³. Bovendien moeten zij bij uittreksel in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* worden bekendgemaakt⁴.

4. In de statuten van NV Alvago was een geldige tweehandtekeningsclausule opgenomen, en werden de polis en het bijvoegsel door één enkele bestuurder getekend. Toch besluit het hof van beroep in het hierboven gepubliceerde arrest tot de gebondenheid van NV Alvago aan de vermindering van het verzekerde kapitaal, zoals voorzien door het bijvoegsel. Het hof komt tot dit besluit op grond van een aan NV Alvago toerekenbare schijn waarop NV Vivium mocht vertrouwen.

(i) Toerekenbaarheid van de schijn aan de schijnlastgever

Sinds het cassatiearrest van 20 januari 2000 staat het vast dat de schijn toerekenbaar dient te zijn aan de schijnlastgever⁵. In casu wordt de toerekenbaarheid gestaafd aan de hand van verschillende argumenten. Zo benadrukt het Hof dat ook de oorspronkelijke polis namens de verzekeringnemer uitsluitend door de heer Maas was ondertekend. Nadien betaalde de vennootschap alle premies, waardoor ze de schijn wekte dat de heer Maas namens haar over de polis mocht onderhandelen. Zij heeft geen enkel voorbehoud gemaakt, waardoor NV Vivium er rechtmatig op mocht vertrouwen dat het polisbijvoegsel eveneens de verzekeringnemer zou verbinden. Dit vertrouwen werd bovendien versterkt doordat NV Alvago de terugbetaling van het premieoverschot pas weigerde *nadat* het schadegeval zich had voorgedaan.

(ii) Goede trouw in hoofde van de derde

De vraag rijst of NV Vivium die zich op de schijnvertegenwoordiging wenst te beroepen, wel te goeder trouw *kan* zijn, nu de miskende tweehandtekeningsclausule in het *Belgisch Staatsblad* is gepubliceerd. Algemeen wordt aangenomen dat een derde in dergelijke omstandigheden zelden het bestaan van een toerekenbare schijn van vertegenwoordiging kan inroepen vermits hij geacht wordt de wet te kennen en gelet op het wettelijke systeem van openbaarmaking^{6,7}.

² Deze clausules betreffen enkel de vertegenwoordigingsbevoegdheid, en niet de interne bestuursbevoegdheid: J. RONSE, *De vennootschapswetgeving 1973*, Gent/Leuven, Story's Rechtskundige uitgaven, 1973, nr. 34, p. 176; L. SIMONT, "La loi du 6 mars 1973 modifiant la législation relative aux sociétés commerciales", *Rev. prat. soc.* 1974, nr. 5.786, p. 44; B. TILLEMANS, *Bestuur van vennootschappen*, Brugge, die Keure, 2005, nr. 930, p. 578.

³ K. GEENS, "De tegenwerpelijkheid van de meerhandtekeningsclausule in een BVBA" (noot onder R.v.St. 10 november 1987), *T.R.V.* 1988, nr. 4, p. 361.

⁴ Zie art. 76, eerste lid W.Venn.

⁵ Cass. 20 januari 2000, *Arr. Cass.* 2000, 54, *Pas.* 2000, I, 54, *T.B.H.* 2000, 483, noot P.A. FORIERS, *R.W.* 2001-02, 501, *err.* 792; zie ook Cass. 25 juni 2004, *Pas.* 2004, 1162, *T.B.B.R.* 2004, 457. Over de toerekenbaarheid van de schijn aan de schijnlastgever, zie F. PARREIN, "Het schijnmandaat: de toerekenbaarheid van de schijn aan de schijnlastgever", *T.R.V.* 2007, 390-403.

⁶ B. TILLEMANS, *o.c.*, nr. 1138, p. 723.

⁷ Ook in de Franse rechtsorde wordt een beroep op de schijnleer bijzonder problematisch wanneer de onbevoegdheid van de schijnlastgever kan gekend zijn omwille van het door de wet voorziene systeem van publicatie van bevoegdheden. Zo verbrak het Franse Hof van Cassatie in een arrest van 4 mei 1993 een arrest van het hof van beroep van Aix-en-Provence waarin dat hof geoordeeld had dat het onbevoegde optreden van een uit zijn functie ontheven bestuurder op grond van de schijnleer kon worden toegerekend aan de vennootschap, ook al was dit ontslag gepubliceerd (Cass. fr. 4 mei 1993, *Bull. Joly* 1993, § 211, p. 727). In zijn annotatie bij dit arrest heeft LE CANNU het bijzonder treffend over *les limites de la théorie du mandat apparent en présence d'un système légal de publicité*: P. LE CANNU, "Qu'importe l'apparence si l'on a le registre", *Bull. Joly* 1993, § 211, 728. Ook GUYON treedt deze visie bij. Deze auteur stelt dat "la théorie du mandat apparent ne peut s'appliquer que si le cocontractant a été victime d'une erreur légitime. Or, en l'espèce, le tiers a commis une erreur de droit, qui n'est pas a priori légitime puisque nul n'est censé ignorer la loi" (Y. GUYON, "Le créancier garanti ne peut pas provoquer la théorie du mandat apparent pour pallier le défaut de pouvoir du président qui a donné la caution de la société sans autorisation du conseil d'administration" (noot onder Cass. fr. 24 februari 1987), *Rev. soc.* 1987, 409).

Toch kunnen bepaalde omstandigheden rechtvaardigen dat de derde het vennootschapsregister niet consulteert⁸. Omstandigheden waarop de schijn wordt gebaseerd ondanks het wettelijke systeem van openbaarmaking mogen nochtans niet lichtzinnig worden aangenomen: “*La faveur de la théorie de l'apparence, car c'est bien une faveur, ne doit pas dégénérer en un antidote à la crédibilité et à la noncha-*

lance”⁹. Het hof van beroep neemt in casu het bestaan van dergelijke omstandigheden aan. Nu NV Alvago de oorspronkelijke polis die eveneens slechts door één bestuurder ondertekend was, zonder opmerking of voorbehoud uitvoerde¹⁰, kwam het niet aan de verzekeraar toe om in het kader van de onderhandeling over het bijvoegsel de statuten van de NV alsnog op te vragen.

3. BEROEPSFOUT IN HOOFDE VAN DE VERZEKERAAR

5. NV Alvago steunt zijn vordering tegen NV Vivium mede op een beweerde beroepsfout van een aangestelde van laatstgenoemde. De verzekeringsinspecteur van NV Vivium zou NV Alvago niet hebben gewezen op de risico's verbonden aan de reductie van het verzekerde kapitaal.

Ook dit argument wordt door het Brusselse hof van beroep verworpen. NV Alvago werd bij de ondertekening van de polis en van het bijvoegsel telkens bijgestaan door BVBA Eurimo, een verzekeringsmakelaar die zich net als NV Alvago eveneens bezig hield met de in- en verkoop van onroerend goed. Het hof benadrukt dat het de verzekerings-tussenpersoon is die de belangen moet behartigen van de verzekeringnemer en hem moet voorlichten en adviseren over de verschillende verzekeringsproducten die hem interesseren^{11,12}. Van een werknemer van de verzekeraar kan een dergelijke onpartijdige en onafhankelijke houding daarente-

gen niet worden verwacht. Bovendien bewijst NV Alvago niet dat de verzekeringsinspecteur de reductie zou aangeraden hebben. Meer nog, dit valt te betwijfelen, nu hij daarmee zou hebben gehandeld tegen de belangen van zijn werkgever. Zelf wijst de verzekeringsinspecteur van NV Vivium er bovendien op dat hij niet eens betrokken was bij de vermindering van het verzekerde kapitaal, nu een wijziging van een polis rechtstreeks aan de productieafdeling van de verzekeringsmaatschappij wordt doorgegeven en de inspecteurs de polissen niet verder opvolgen. Het frappante aan deze zaak is dat de heer Maas die de polis en het bijvoegsel tekende als bestuurder van NV Alvago eveneens optrad als zaakvoerder van BVBA Eurimo, verzekeringsmakelaar van NV Alvago. Daardoor mocht de verzekeringsinspecteur er a fortiori vanuit gaan dat de NV Alvago met de vereiste deskundigheid werd geadviseerd.

8. In deze context stelt COLLARD zich volgende retorische vraag: “*Peut-on raisonnablement exiger qu'une personne demande les statuts de la société employant son interlocuteur et l'extrait publié au Moniteur belge, lorsque l'interlocuteur se présente comme l'organe de représentation de la société?*”: G. COLLARD, “De la notion d'imputabilité et de légitimité en matière d'apparence de pouvoir de représentation des sociétés anonymes”, *Rev. prat. soc.* 2001, nr. 20, p. 343.

9. W. DERIJCKE, *l.c.*, nr. 9, p. 260.

10. Door de premiebetalingen werd de oorspronkelijke polis, die door de heer Maas op onbevoegde wijze was gesloten, door NV Alvago bekrachtigd. Zoals RONSE het treffend verwoordt, vervangt de bekrachtiging de ontbrekende bevoegdheid van de vertegenwoordiger met terugwerkende kracht: de vennootschap is na de geldig gedane bekrachtiging verbonden door de onbevoegd verrichte rechtshandeling vanaf het ogenblik waarop die is verricht en zij kan die handeling ook te haren behoeve invoeren: J. RONSE, “Overzicht van rechtspraak. Vennootschappen”, *T.P.R.* 1978, nr. 75, p. 742; J. RONSE, *Algemeen deel van het vennootschapsrecht*, Leuven, Acco, 1975, 400. Een bekrachtiging kan stilzwijgend zijn (J. VANANROYE, “De bekrachtiging van eenzijdige vertegenwoordigingshandelingen, in het bijzonder van de *actio mandati* ingesteld zonder machtiging van de AV”, *T.R.V.* 2004, nr. 6, p. 42. De meest voorkomende vorm is de vrijwillige (gedeeltelijke) uitvoering van de verbintenis (Luik 9 januari 1982, *Rev. prat. soc.* 1982, nr. 6192, p. 149; B. TILLEMANS, *o.c.*, nr. 1116, p. 710).

11. Van een verzekeringsmakelaar wordt inderdaad verwacht dat hij de eisen van vakbekwaamheid die de wet hem oplegt, aanwendt in zijn functie van raadgeving en bijstand tegenover de verzekeringnemer. Hij is gehouden tot een inspanningsverbintenis. De verzekeringnemer dient aan te tonen dat hij zijn opdracht niet heeft vervuld met de bekwaamheid en nauwlettendheid die van een normaal zorgvuldige en redelijke tussenpersoon, in dezelfde concrete omstandigheden geplaast, kan worden verwacht (A. DE BOECK, “Informatie- en verificatieplichten bij de tussenkomst van een verzekeringsmakelaar” (noot onder Antwerpen 23 maart 1998), *R.W.* 2000-01, p. 1603-1604; G. SCHOORENS, “De professionele aansprakelijkheid van de verzekerings-tussenpersoon”, *R.W.* 1998-99, nr. 14, p. 317). Zo heeft een makelaar de contractuele verbintenis zijn cliënt juist in te lichten betreffende de draagwijdte van de polis die wordt voorgesteld. Wanneer een verzekeraar bij de vervanging van een polis door een andere polis eenzijdig wijzigingen aanbrengt aan het bestaande verzekeringscontract, is hij verplicht correcte informatie te geven over deze wijzigingen (Brussel 6 september 2006, *NjW* 2007, 34).

12. Met de wet van 22 februari 2006 tot wijziging van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst en van de wet van 27 mei 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (*B.S.* 15 maart 2006) concretiseert de wetgever deze verplichting. Verzekeringsmakelaars – i.e. de ongebonden tussenpersoon – dienen op basis van een onpartijdige analyse te adviseren en daarbij uit te gaan van een voldoende aantal op de markt beschikbare producten en diensten. De verzekeringsagent moet zijn advies formuleren in functie van de door de cliënt gepreciseerde verlangens en behoeften. Beiden moeten hun advies baseren op de door de klant geformuleerde behoeften (M. EYSKENS, “Makelaar en agent in de financiële dienstverlening – actualia en toekomstperspectieven”, in H. COUSY en H. VANDENBERGHE (eds.) *Themis. Aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht*, Brugge, Die Keure, 2008, nr. 27, p. 36). De informatieverplichtingen gelden eveneens bij een verlenging of een wijziging van de verzekeringsovereenkomst.